DISSERTATIO BOTANICO - MEDICA
DE

TERTIANARIA HERBA

Quam
JUSSU GRATIOSISSIMI COLLEGII MEDICI
IN
PERANTIQUA AC ILLUSTRI ACADEMIA BASILEENSI
Pro
Summis in arte Medica honoribus & Privilegiis Doctoralibus rite conſequendis publice defendet

CAROLUS FRIDERICUS EICHRODT,

DURLACENSIS.

Ad Diem 21. Jun. M. DCC XXXVII.
In Audit. Med. æſtivo.
h. c.

Typis JOH. HENRICI DECKERI, Acad. Typogr.

341335 36.

WELLCOME INSTITUTE LIBRARY

SERENISSIMO ac CELSISSIMO S. R. J.

PRINCIPI CAROLO MARCHIONI,

BADENSI & HACHBERGENSI, LANDGRAVIO SAUSENBERGENSI COMITI IN SPONHEIM & EBERSTEIN

DYNASTÆ IN ROETELN BADENWEILER LAHR ATQUE MAHLBERG & RELIQ.

SACRÆ CÆSAREÆ atque REGIÆ CATHOLICÆ MAJESTATIS

NEC NON CELSISSIMI CIRCULI SUEVICI MARESCHALLO CAMPI, ATQUE REI BELLICÆ, UT ET LEGIONIS SUEVICÆ PEDESTRIS PRÆTORI

DOMINO SUO CLEMENTISSIMO

Haſce Studii ſui Medici primitias grata ſubmiſſaque mente & Veneratione ob multa beneficia.

d. d. d.

SERENITATIS VESTRÆ

Devotiſſimus atque humillimus
Cliens & Servus.

CAROLUS FRIDERICUS EICHRODT,
DURLACENSIS.

VIRO
GENEROSISSIMO ac NOBILISSIMO
DOMINO DOMINO
DE PEJERN,
NOBILI SUBMISSISSIME VENERANDO,
REIPUBLICÆ SCAPHUSANÆ CENTURIONI
STRENUO & MERITISSIMO,
REI HERBARIÆ STUDIOSISSIMO, & RERUM ANTIQUARUM, PRÆCIPUE REI NUMMARIÆ UT EXPERTISSIMO ITA & CALLENTISSIMO
PATRONO SUO & EVERGETI SUBMISSIMA DEVOTIONE AD DIES VITÆ VENERANDO,

Haſce primitias Medicas d. d. d. humilima & Venerabunda mente offert.

CAROLUS FRIDERICUS EICHRODT,
Auctor.

Q. D. B. V:

PRÆLOQUIUM.

SPeciminis inauguralis materiam electurus, præ aliis tandem de medicaminis cujusdam, & quidem è vegetabilium genere petiti viribus agere conſtitui; Quod quidem domeſtica eſt planta ubique in humidis locis obvia, & tantum non ſpreta & neglecta, ſed tamen ratione virium nobiliſſima, & licet Indiam, Græciam, Ægyptum aut Barbariam pro patria non habeat, tamen, ut opinor, pari, imo majori virtute gaudet, quam alia ab extero orbe petita. Multa enim atque egregia noſter naturæ theſaurus profert remedia, quæ in hunc uſque diem in ignorantiæ abyſſo quaſi demerſa fuerunt, quæ tamen, ſi de iis extractior inſtitueretur exploratio, corpori humano longe maximum afferre poſſent emolumentum. Cum itaque tantus cumulus rerum in & ſub terra latitantium exiſtat neglectarum, quæ in uſum medicum optime poſſent pertrahi, ideoque & mihi placuit pro viribus examinandam & ventilandam, Deo auſpice, ſumere plantam patriam, quæ noſtris in terris ubivis creſcere ſolet, quæque hodie in officinis plane incognita, & hactenus tanquam officinalis, in uſum non vocata eſt, cujus nomen Tertianaria eſt, de cujus origine, creſcendi modo, viribus atque uſu verba ſum facturus. Deus autem Ter Optimus Maximus, qui unicus fons eſt & ſcaturigo omnium rerum, ut divina ſua gratia propoſito meo adſpirare velit, eſt quod humillimis precibus rogo.

§. I.

DE Tertianaria itaque acturus, antequam rem ipſam pertractandam aggrediar, materiamque hanc in theatrum diſputatorium producam, omnino neceſſarium eſt, ut incitium dicendi a nominis explicatione faciam. Tertianaria itaque a Virtute ſua, quam poſſidet, ſpecifica & generali antifebrili ita dicta eſt, cum febrim 3^tio^ die recurrentem ſæpiſſime profliget, atque è corpore penitus extirpet, ob quam egregiam ſuam energiam etiam germanis audire ſolet Das Fieber-Kraut.

§. II.

Apud Botanicos quidem quam plurima alia nomina ſortita eſt, Tertianaria; Superiori enim ætate a Caſpar. Bauhin. in ſuo Pinace Theatri Botanici lib. 7. ſect. 1. pag. 246. nuncupatam illam legimus Lyſimachiam cœruleam galericulatam, vel gratiolam cœruleam, quem ſequuti ſunt Joh. Parkinſon. Lobel. Icon. 344. & Johann Bauhin. hiſtor. plantar. Tom. 3. l. 30. pag. 431. Ab Andrea vero Cæſalpino de plant. Libr. XVI. Gratiam Dei appellari putat C. Bauhinus, quem plures alii Botanici ſequuti ſunt; at Tournefortius in Hiſtor. plantar. circa Lutetias Pariſiorum naſcentium p. m. 186. cenſet, illam Cæſalpini Gratiam Dei ad Gratiolam Centauroidem C. B. pertinere, non ad Caſſidam ſ. Tertianar. noſtram, & potius videri Cæſalpinum Caſſidæ cujus ſpecies eſt noſtra Planta commemoratam ſpeciem delineaſſe ſub nomine Gratiæ Dei alterius, quam inverſo ordine Caſp. Bauhinus Synonymam fecit, Gratiolæ Centauroidis. Joh. Thalio Med. Nordhuſano Sideritis cœrulea audit. Robertus Moriſon Hiſtor. Plantar. autem illam appellavit Scutellariam repentem paluſtrem cœruleam, forſan a forma capſulæ ſeminalis ſcutellam exprimente, & quod ad ripas ut plurimum creſcat, virgulisque ſibi obviis adhæreat, ex qua ratione quoque Hermanno in Catal. Horti Academici Lugdun. Batavor. Scutellaria aquatica vocata eſt, etiamſi in aquis ipſis non naſcatur, ſed in aquoſis & paluſtribus locis.

Domini-

Dominico Chabræo in ſua Sciagraphia pag. 475. audit Terzolla, Tabernæmontano vero ſimpliciter dicitur Tertianaria, quam denominationem hic loci etiam ſequutus ſum, ita ut veritus non fuerim Tertianariæ Titulum diſſertationi iſti meæ præfigere.

§. *III.*

Ab omnibus vero hiſce denominationibus Joſeph. Pitt. Tournefortius, Botanicorum ſui temporis princeps, qui inter primos plantas ad certa ſua genera ſummo ſtudio reduxit, plane deceſſit, annumerando Tertianariam viſui characteris genuini Caſſidarum familiæ, & quidem eam ob rationem, quoniam florem & capſulam ſeminalem Caſſidæ exacte ſimilem habeat, quod nomen Fabius Columna in Ecphraſi minus cognitar. Stirpium, Part. 1. 147. primus impoſuit cuidam plantæ a ſingulari & privato fructu ſive Pericarpii forma in aliis nondum viſa, militaris galeæ iconem exprimenti, cujus plantæ Synonyma ſunt Lamium peregrinum ſive ſcutellaria. C. B. P. 231. Scutellaria Teucrii facie J. B. 3. 291. Lamium Aſtragaloides Cornuti. 129. cui & ſuam etiam fidem adjunxit Lugdun. Batav. Sidus fulgentiſſimum Hermannus Bœerhave in ſuo Indice Plant. quæ in horto ibidem Academico aluntur, uti videre eſt pag. 177.

§. *IV.*

Secundum Tournefortium Caſſida Plantæ genus eſt, flore monopetalo labiato, cujus labium ſuperius galeam cum duabus auriculis refert, inferius vero bifidum eſt plerumque, exque calice, cujus ſuperior pars criſtata eſt, ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, ac quatuor veluti embroyonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina ablonga, in capſula quæ floris calix fuit, recondita, capſulâ ſcilicet caput galea munitum non male repreſentante, pars enim ſuperior criſtam, inferior vero aliam partem galeæ, qua maxilla inferior fovetur, exhibere videntur. Data deſcriptione generis, hæc ipſa ſpe-

ſpecies Caſſidæ, dequa mihi in hac diſſertatiuncula ſermo eſt, delineanda venit.

§. *V.*

Hæc quidem haud inelegans eſt, & ſponte undique provenit, folia ejus ſunt oblonga, ad extremum acuminata, atrovirentia, utrinque lateribus caulium quadrangularium ac rigidiuſculorum adhærentia, per oras aliquantiſper crenata vel ſerrata. Flores quos habet, qui ex eorum alis proveniunt, monopetali ſunt, & tubulati, dilute cœrulei & punctati ac galeati, ſimulque auriculati & labiati & ſurculis numero ut plurimum gemino inſidentes, quibus cadentibus, capſulæ ſuccedunt operculatæ, ſeminibus oblongis refertæ, coloris rufeſcentis. Radix quæ ſub terra repit, fibris exiguis albicantibus dotata eſt, de cetero nullius eſt odoris, niſi, quod, ſi ejus folia fricentur, fere talem, qualem ſcordium habet, exſpirare ſolent fragrantiam. Naſcitur & germinat luxurioſe in marginibus aquarum, in dumetis, aliisque locis umbroſis humidis, floret a medio Junii per totam æſtatem, ſimulque perennis, nec per frigoris injurias perit. De nomine hujus Caſſidæ ſpeciei vid. ſupra *§. II.*

§. *VI.*

Ex hac nunc data atque rite penſitata deſcriptione totius Plantæ ſatis ſuperque conſtat, eam Plantam eſſe & ſecundum ipſius formæ elegantiam, atque partium conſtitutivarum texturam, non ad ima ſubſellia locandam, neque, cum ſimul amara ſit, contemnendam, etiamſi in officinis hodie eam nondum introductam vidimus, ſed potius a Medicis ad plantas minus uſuales referri ſoleat; tamen ſi a Medico ſuæ artis perito ut par eſſet rite exhiberetur, majorem ex ea perciperet effectum quam ex aliis aliunde coëmptis.

§. *VII.*

Supra in Præloquio a me dictum eſt, quod multa adhuc abſtruſa ſint, quæ ad debellandos morbos, ſi legitime

exa-

examinarentur, quam maximam præſtitura eſſent efficaciam, quæ vero, ex deſidia Medicorum, occulta maneant, dum plurimorum noſtra ætate medicinam facientium perverſum illud judicium eſt, quod non neceſſum ſit in dignoſcendis ſimplicibus medicamentis novis, major ut adhibeatur cura, cum remediis hactenus inventis acquieſcere poſſimus. Supervacaneum itaque opus eſſe exiſtimant, atque nullius uſus, ſi quis hodie doctrinæ botanicæ amplius adhæreat. At quale detrimentum medicina capiat ab hac perverſa mentis conceptione, cuilibet notum eſt practico genuino.

§. *VIII.*

Ne autem ambagibus uti videar ſupervacaneis, in viam iterum redeo, unde digreſſus ſum, examinaturus Tertianariæ virtutes medicas, quæ certe paucæ non ſunt, & a Medico partim ſenſuum ope, olfactu, guſtu, partim vero analyſi pharmaceutico-chymica, maxime vero ex effectibus, quos in corpore humano edunt, cognoſci poſſunt. Ex quibus omnibus dijudicandum venit, cujusnam ſit naturæ, naribus enim admota ſi teratur, extemplo odorem ſpirat alliaceum & comprobat, particulas in ſe habere tenues, ſalino-oleoſas volatiles, quæ particulæ vim habent excalefactoriam, qua de re in meatus omnes viſcerum obſtructos vi magna penetrant, eosque ab infarctu ibidem hærente humorum viſcidorum liberant, ſanguinisque impuritates ſimul præcipitant, corrigunt atque per modum ſecretionis eliminant; ſapor amarus vim itidem attenuantem deterſoriam, putredini reſiſtentem arguit.

§. *IX.*

Accuratius vero hujus Plantæ principia conſtitutiva nobis proponit & reſolutio Pharmaceutica & chymica. Pharmaceutica exploratio. Imo loco ſiſtit pulverem colore virente imbutum, ſaporis amaricantis, qui ob ſuam amaritiem vim ſtomachicam promittit, roborantem & anorexiam tollentem, qui dari poteſt vel per ſe vel aliis mixtis in juſculo aut alio liquore 2°. Ex foliorum recenter collectorum parumper contuſorum ſucco

B ex-

expreſſo, atque ſaccharo incocto ſyrupus conficiendus eſt, amarus punicei coloris, itidem ventriculi malis frigidis adhibendus, ut & a febrium miaſmate labefactato corpori quam maxime conducibilis, qui ſolus cochleatim ſumendus, vel aliis admiſcendus eſt, eundem effectum præſtare quoque poterit, ſi ex ea paretur Conſerva, imprimis autem baſis loco inſervire poteſt electuariis febrifugis atque ſtomachicis.

§. *X.*

3°. Eſſentia etiam extrahitur elegantiſſima, ſi foliis parumper ſiccatis ſuperfundatur portio juſta ſpiritus Vini rectificati tartariſati, brevi tempore ſic exurgit color ſmaragdinus, iterum tamen, præterlapſis aliquot hebdomadibus evaneſcens. Hæc eſſentia uſum egregium ſpondet in omnibus hactenus commemoratis affectibus, in quibus curandis planta ipſa ſe commendat.

§. XI.

4°. Optimum autem medicamentum quod analyſi pharmaceutica exurgit e Tertianaria extractum eſt, in quo Plantæ totius vires concentratæ ſunt, coloris nigricantis atque ſaporis amaricantiſſimi, quod levi Encchereſi parandum, ſi ſuccus ab omnibus impuritatibus mundatus ad mellis ſpiſſioris conſiſtentiam inſpiſſetur ac denuo ♈vini ſimpl. affuſione ſolvatur atque evaporetur, quousque acquirat Extracti formam. Hoc Extractum ad varios uſus impendi poteſt, extemporanea conficienda ex eo eſt Eſſentia antipyretica viſceralis, atque ſtomachica, addendo nimirum ſpiritum cochleariæ, alias ingreditur pilulas ſtomachales febrifugas, aut miſcetur electuariis ad ſimiles affectus conducibilibus.

§. *XII.*

Ne vero omiſiſſe aliquid videar per præcipitationem 5°. ulterior inquiſitio inſtituta eſt, qui labor quidem magis curioſus quam utilis erat, quâ pulvis factus fuit pallido-virens ſubtiliſſimus impalpabilis fere, qui vero cum vix habeat perceptibilem ſaporem neque odorem, an uſum

quen-

quendam egregium habere poſſet, maxime dubitavi.

§. XIII.

Perrexi in indagandis partibus componentibus hujus Plantæ, in qua exploratione aqua deſtillata primo referenda eſt, quæ ex tota planta cucurbita vitrea cum ▽a ſimplici prolecta odorem habet herbaceum, ſaporem vero vix ſubamaricantem, quia omnia fere amara per deſtillationem parata amaritudinem amittunt. Hæc ▽a ſimplex ita deſtillata etiamſi non amara ſit, interim tamen de particulis ſalinis & activis multum participat, unde commode in omnibus affectibus frigidis ſtomachi juſto tempore propinata ſimiliter & ad obſtructiones & putredinem arcendas egregiam præſtare poteſt opem, commodius autem vehiculi loco in propinandis pulveribus febrifugis adhiberi poſſet. Herba vero cum vino deſtillata, eundem uſum ac eſſentia ſupra laudata obtinere poteſt.

§. XIV.

Poſt ▽am hanc deſtillatam ſimplicem vulgari more prolectam, alterum, quod feci Experimentum, erat fermentatio, quâ inquirere volui an quoque per hanc elici poſſit ſpiritus, atque an in ſe habeat ſal quoddam volatile, accepi itaque bonam quantitatem herbæ, quam contuſam doliolo ad fermentandum immiſſam per aliquot hebdomadas in quiete collocavi, uſque dum odorem ſubacidum ſpirantem animadverterim, quo facto, deſtillatione ex Veſica a me inſtituta, nil niſi liquor ſulphureo-ſalinus prodiit, ejusdem ſaporis, ac ſi in eo parum diſſolutum eſſet ſalis volatilis; quam ſalis volatilis & quidem alkalinæ indolis præſentiam ſi odor allii atque hoc ipſum Experimentum modo recenſitum non ſatis probarent; aliud Experimentum certe id penitus monſtrare poteſt, quod alias in uſum adhibetur, ſi indagare cupimus, quodnam ſalis genus in plantis prædominium habeat. Hæc nempe planta chartæ cœruleæ affricata, eam parum admodum colore rubro tingit, prout id facere ſolent Scordium & aliæ quædam plantæ febrifugæ & aperientes; documento

to egregio, parum acidi ei ineſſe, quod acidum alias cœruleum illum ſuccum Ricinoidis, qui Tourneſol Gallorum ſuppeditat, in colorem rubrum transmutat. Materiam remanentem in Veſica, ex retorta, luto munita ignis ope aperti, pepuli, ſub cujus tortura productum erat empireumaticum, forma liquoris oleoſi ſumme fœtidi.

§. *XV.*

Nec & hiſce contentus, ulteriorem feci inquiſitionem in ſalis fixi præparatione; ſumſi bonam quantitatem crematæ herbæ, ex eaque per affuſionem aquæ ſimplicis lixivium more conſueto paravi, quod poſtmodum filtratum ad juſtam conſiſtentiam decoxi & in locum frigidum per aliquot dierum ſpatium, vaſculum non movendo, poſui, a qua repoſitione cryſtalli factæ ſunt inſtar ſalis abſinthii, paucæ quidem in quantitate, in qualitate vero elegantiſſimæ utiliſſimæque, easdem virtutes poſſidentes, quales abſinthio, centaurio, carduobenedicto &c. adſcribuntur, uti Experimenta poſtea comprobarunt.

Et hæc ſunt quæ tam ſenſibus, quam Chymicis atque Pharmaceuticis operationibus ex hac mea planta elicere potui, nunc etiam ordo poſtulat, ut de ipſius virtutibus ſpecialioribus aliquid enarrem, iis quidem, quas experientia reiterata ei ineſſe docuit, cum ægrotantibus propinaretur. De quibus vero cum planta hactenus in officinis nondum introducta atque a pauciſſimis medicis hujus virium exploratio fuerit facta, agere, difficile ſane videri poſſet inſtitutum meum.

§. *XVI.*

Non diffitendum eſt antiquioribus quibusdam medicis vires hujus plantæ non adeo ignotas fuiſſe, at cum multa remedia a medicis prioris temporis ſæpe laudata ſint & deprædicata, de quibus incerti hæremus, an revera iis adſignatas laudes mereantur, hinc denuo & quidem ſedulo explorandum erat, quid rei ſubeſſet; nam Tertianariæ nomen ex vi curandi febres intermittentes, jam diu ipſi impoſitum eſſe video. Hanc ergo egregiam herbam Camerarius ad anginam pellendam commendat, cum aqua decoctam

coctam in modum gargariſmatis. Joh. Bauhinus vero ex Tournero habet, ipſum hunc medicum contendere Plantam noſtram a Tertianis curandis nomen ſuum mutuaſſe Hæc autem curandi Tertianas intermittentes febres efficacia revera inſignis eſt, ſecure enim & radicitus extirpare ſolet dictas febres.

§. *XVII.*

Experimenta vero haſce & plures alias hujus plantæ virtutes ſiſtentia cum Argentinæ ſtudiis incumberem, ſummo cum ſucceſſu fecit Vir Experientiſſ. D. D. Franciſcus Balthaſar Von Linderen Practicus feliciſſimus, Fautor & hoſpes meus colendiſſimus, qui ſola hac herba tertianas febres certiſſime profligavit, hunc in modum: primo patientis ſaburram è primis viis per pilulas mercuriales cum Mercurio vivo paratas repetitis vicibus repurgavit, quo facto, ut eo melius immunda febrilis illuvies corrigeretur, decoctum Tertianariæ cum aqua & vino factum cotidie mane & veſperi calide ſumendum per totum morbi decurſum commendavit, ſimulque etiam ſingulis diebus quadrantem horæ circiter ante prandium atque cœnam Eſſentiam Tertianariæ, ſpiritus ſalis ✱ci fortiſſ. combinatione roboratam ad 40. gutt. deglutiendam patienti porrexit, in juſculo aut infuſo quodam Theiformi. Hiſce remediis ſpatio 14. dierum hoſtem aggreſſus eſt, ſub diæta tamen exactiſſima. Finito hoc termino pilularum ſupra memoratarum uſum reiteravit, utque eo penitior fieret materiæ febrilis infractio, ſequenti uſus eſt formula

℞. Extract. tertianar. ℥ ß
Croc. ♂tis. ♁iat. Stahl. ʒij
Sal abſinth.
tart ⊕lat. à ʒi
Eſſ. tertianar. q. s. ms. f.

maſſa ex qua formentur pilul. piſi majoris magnitudine ſuccin. albo ppt. aut pulvere Liquir. conſpergendæ. Hiſce pilulis ſub continuo juſculi uſu modo memorati hoſtem

 pe-

penitus abſque recidivæ metu proſtravit, ita ut æger viribus antea fractus brevi in integrum reſtitutus fuerit.

Ex hac nunc methodo, optimo cum judicio inſtituta, quivis hujus plantæ virtutem in febribus intermittentibus curandis, omni laude majorem perſpiciet, ita ut ſic clare pateat non fruſtraneum laborem eſſe ſi in domeſticis facile parabilibus remediis explorandis ſedulo quis navet operam.

§. *XVIII.*

Planta noſtra porro variis modis ad diverſos morbiferos affectus depellendos adhibetur, tam interno quam externo uſu. Intus magno cum fructu cum juſculis recens cocta ad ſanguinem depurandum, ut & ad viſcerum obſtructiones qualescunque expediendas ſumenda eſt, ſimiliter quoque infuſum ejus ex foliis cum aqua fervente paratum ac inſtar potus Thee calide ad craticulas aliquot mane & veſperi epotum, egregium uſum habet, in dyſorexia, cachexia, paſſione hypochondriaca, colica flatulenta aliisque morbis ſimilibus.

§. *XIX.*

Bezoardicas quoque ut & anthelminthicas poſſidet virtutes ob ſuas enim ſalinovolatiles particulas atque amaras orgasmum ſanguini inducit atque calorem, ſimulac etiam omnia venenoſa inquinamenta ex corporis penetralibus balſamica ſua vi ad peripheriam corporis protrudit & penitus expellit, propterque ſuam amaritiem & alliarem proſapiam Vermes necat, Jctericis quoque, quibus tranſitus vel progreſſus bilis ad inteſtinum duodenum denegatur, ſingularem præſtat uſum, imprimis, ſi ejus pulvis ſubtiliſſime tritus miſceatur cum pulvere lapillorum ex Veſica boum deſumptorum & ter de die ex juſculo aut vino ſumatur, quam virtutem comprobant & folia cum iisdem lapillis in vino infuſa, quod vinum etiam poſtmodum excellens & fere ſpecificum eſt, aut euporiſtum medicamentum in febribus intermittentibus præprimis tertianis.

§. *XX.*

Stomachicam quoque habet efficaciam, ſi Conſerva

va exhibeatur ex foliis ſolum vel floribus viridibus inciſis & in mortario lapideo aut vitreo cum ſacchari æquali portione contuſis & mixtis facta, quæ Conſerva poſtmodum pro excipiente elegantiſſimo atque utiliſſimo omnium electuariorum ſtomachicorum ut & febrifugorum inſervire poteſt, obſervatum enim eſt, eos qui ea uſi ſunt ab anorexia, dyſorexia, apepſia & diſpepſia penitus fuiſſe liberatos, crudidates enim ventriculi, ut & humores viſcidos aceſcentes incidit, atque fibrillas ſtomachales iterum corroborat, & ſic appetitum excitat egregium; Boli quoque forma additis aliis ſpecificis, commode propinanda eſt ad easdem moleſtias.

§. *XXI.*

Eſſentia Tertianariæ & quidem probe ſaturata, excellit quoque vel per ſe guttulatim ſumpta, vel aliis convenienter mixta pro indicationum modulo in variis ventriculo & abdominis affectibus, ut in ſtomachi dolore, ſpasmodico acerbiſſimo, vulgo in dem Magen-Krampf.

§. *XXII.*

Varie quoque Tertianaria in uſum externum trahitur, & ſic quoque inter remedia externa non infimum occupat locum, vim enim egregiam poſſidet ſtomachicam & anthelminticam, ſimulque etiam paregoricam, & ſi dicendum quod res eſt, remedium hiſce in affectibus nulli eſt ſecundum, in Vino enim cocta, & cataplasmatis loco abdomini atque ventriculo calide impoſita, ſtomachum confortat, & vermes præcipue puerorum quam maxime fugat, ſimiliter in doloribus colicis eundem effectum præſtat, dum in momento quaſi cruciatus ſiſtuntur, ut æger munere ſuo priſtino ſtatim iterum fungi poſſit.

§. *XXIII.*

In ulceribus putridis aliisque vulneribus mali moris, vi ſua balſamica ejus decoctum quoque eſt proficuum, ſi eo ulcera vel vulnera ſæpiſſime laventur, putredinem enim, etiam gangrænam minitantem aufert, facitque ut eo melius & citius citra magnam ſuppurationem ſe conglutinare

poſſint

poſſint, cujus ſalutaris effectus & vulgo notus eſt. Idem etiam præſtat ejus ſuccus, expreſſus, ſi cum melle miſtus auribus inſtilletur dolentibus, otalgiæ medetur citiſſime, imprimis a vermibus ortæ.

§. *XXIII.*

Poſſet & oleum per infuſionem paratum hic adduci, quod extus inunctum doloribus addominis utile eſt atque frigidis ventriculi morbis confert, ad vomitum compeſcendum, cardialgiam ſiſtendam, in ſpecie autem ad tollendas hepatis, lienis obſtructiones, egregias exerit vires, lumbricos quoque necat extus illitum vel clyſteribus applicatum, veneno omni reſiſtit, idque per ſudorem expellit, ſi imiſceatur ſevo cervino, ſaponi Veneto & oleo piperis, tum exurgit unguentum maximi uſus in febribus ſumme proficuum ſi ſpina dorſi eo perfricetur.

XXV.

Et hæc de Tertianaria dicta ſufficiant pro diſſertatione inaugurali, quamvis materiæ hujus dignitas major ſit, quam quæ tam arctis diſſertationis terminis includi queat, interim tamen ex his paucis, quæ hic prolata ſunt, non difficile erit judicatu, quod ſimplicia imo etiam viliſſima domi nata, majorem multis exoticis etiamſi pretioſis ac aliunde advectis, præſtent uſum; acquieſco itaque hac in re, aliaque circa hanc plantam occurrentia aliis ulterius diſquirenda relinquo. Deo vero Triuni Archiatro ſummo, ſummæ dicantur laudes quod ſtudia hactenus mea dirrigere voluerit. Ille porro conatus meos pro ſua Clementia inpoſterum ſecundet ut ii omnes in ſui nominis gloriam ægrorumque magnum emolumentum felicem habeant ſucceſſum.

F I N I S.